

НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: можливості безперервної освіти у сфері інтелектуальної власності

інформаційно-довідкове видання

Частина 7.

**Екосистема творчих можливостей для розвитку
дітей і молоді в Україні**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
1. Державні програми позашкільної освіти та креативного розвитку дітей і молоді	4
2. Громадські ініціативи у сфері STEM / STEAM-освіти та молодіжних інноваційних просторів	10
3. Інноваційна освіта та розвиток: платні програми для дітей і підлітків	16
4. Державні цифрові платформи для розвитку та навчання дітей	20
5. Події, конкурси та ініціативи у сфері науки, технологій і творчості	22
ПІСЛЯМОВА	27
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИДАННЯ	28

ПЕРЕДМОВА

Сучасний світ стрімко змінюється, і саме творчість, інноваційність та вміння мислити нестандартно стають ключовими навичками для майбутнього. Саме тому ми створили цю підбірку – щоб зібрати інформацію про найкращі освітні, наукові та креативні можливості для дітей і молоді України.

У ній представлено державні програми, громадські ініціативи, цифрові платформи, освітні простори та події, конкурси, які допомагають розвивати допитливість, інженерне та критичне мислення, підприємливість і креативність.

Ми віримо, що творчість можна виховувати, а кожна дитина має право на можливість проявити свої таланти, спробувати себе у нових ролях – винахідника, митця, науковця чи дослідника. Освіта, заснована на принципах креативності, відкритості та поваги до інтелектуальної власності, допомагає не лише здобути знання, а й навчитися генерувати власні оригінальні ідеї, втілювати їх та захищати, розуміючи цінність власного інтелектуального внеску.

Сподіваємося, що ця збірка стане практичним путівником і натхненням для молодих українців, їхніх батьків, педагогів і наставників – допоможе знайти свій напрям, долучитися до освітніх спільнот і зробити ще один крок до власних відкриттів.

1. ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА КРЕАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

Національний центр «Мала академія наук України»

Всеукраїнська мережа гуртків, олімпіад, наукових конференцій та дослідницьких студій для школярів. Програми спрямовані на розвиток інтелектуальних здібностей, творчого потенціалу та наукового мислення. Учасники займаються науково-дослідною роботою в різних галузях знань та беруть участь у конкурсах, конференціях і проєктах на національному та міжнародному рівнях. Академія допомагає школярам розвивати критичне мислення й дослідницькі навички, підтримуючи їхні таланти.

Вікова категорія:

5–17 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Музей науки Малої академії наук України

Музей науки є першим державним науково-популярним музеєм такого типу в Україні. Це інтерактивний простір із понад 120 експонатами, де діти та підлітки можуть досліджувати науку через експерименти та інтерактивні виставки. Особливістю музею є «Майстерня ідей», де відвідувачі створюють унікальні рішення для інженерних та наукових завдань. Також є зони, присвячені оптиці, будові людського тіла, видатним винаходам та українським вченим. Участь можлива під час відвідування музею, включно з екскурсіями та практичними майстер-класами. Проєкт спрямований на розвиток креативного мислення, критичного аналізу та інженерних навичок у дітей.

Вікова категорія:

4+ років

Вартість участі:

оплатно (детальну інформацію про актуальну вартість уточнюйте на офіційних ресурсах)

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Музей математики «Кубоїд» Малої академії наук України

Музей математики «Кубоїд» – це інтерактивний простір із понад 120 експонатами, де діти та дорослі можуть досліджувати математичні закономірності через експерименти та інтерактивні зони присвячені оптиці, візуалізації, реакціям і визначним винаходам. Відвідувачі тестують власні здібності, беруть участь в інтерактивних активностях, граючи та навчаючись водночас. Особливістю музею є поєднання класичних математичних понять із сучасними технологіями, що робить досвід захопливим для відвідувачів будь-якого віку.

Вікова категорія:

4+ років

Вартість участі:

оплатно (детальну інформацію про актуальну вартість уточнюйте на офіційних ресурсах)

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (НЕНЦ)

НЕНЦ – провідний український центр позашкільної еколого-натуралістичної освіти, який об'єднує тисячі дітей та підлітків по всій країні. Учасники відвідують дослідницькі гуртки, літні табори, а також беруть участь у всеукраїнських конкурсах і практичних заняттях з природничих наук. Діяльність центру спрямована на розвиток дослідницьких умінь, критичного мислення, екологічної свідомості та формування наукової та творчої компетентності. Заняття поєднують теорію та практику, дозволяючи дітям проводити власні дослідження й експерименти.

Вікова категорія:

6–17 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Український державний центр позашкільної освіти

Співпрацює з Верховною Радою України, Національною академією педагогічних наук України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та іншими установами.

Центр координує понад 1110 позашкільних навчальних закладів в Україні, серед яких будинки дитячої та юнацької творчості, навчально-методичні центри, клуби та станції юних техніків. Програми організовані за двома ключовими напрямками. STEM-гуртки охоплюють науково-технічні та інженерні проєкти, робототехніку, моделювання, програмування, VR/AR, а також передбачають участь у національних і міжнародних олімпіадах. ART-гуртки включають художньо-естетичні та креативні студії, театральне, музичне та образотворче мистецтво, а також роботу над проєктами та виставками. Вихованці Центру презентують свої роботи на конкурсах і чемпіонатах, отримуючи медалі, дипломи та інші відзнаки.

Вікова категорія:

3–21 рік

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Державна установа «Школа супергероїв»

Мережа безоплатних освітніх закладів у дитячих обласних та міських лікарнях по всій Україні, яка забезпечує навчання дітей, що перебувають на стаціонарному лікуванні. Заснована у 2016 році, у 2022 році вона отримала статус державної установи. Нині мережа «Шкіл супергероїв» охоплює 23 освітні центри у лікарнях 17 областей України. У школі проводяться індивідуальні та групові заняття, підготовка до ЗНО, дошкільна підготовка, а також інтерактивні тренінги й воркшопи. У навчальному процесі застосовуються сучасні технології та методики, спрямовані на розвиток творчих і лідерських якостей учнів. «Школи супергероїв» відкриті до співпраці та в межах позашкільної діяльності підтримували ініціативи Академії інтелектуальної власності, зокрема Літній кампус для екокреаторів та Всеукраїнські просвітницькі кампанії до Міжнародного дня інтелектуальної власності, організовані УКРНОІВІ.

Вікова категорія:

3–18 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

2. ГРОМАДСЬКІ ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ STEM / STEAM-ОСВІТИ ТА МОЛОДІЖНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОСТОРІВ

Науково-популярний лекторій для дітей Science Kids

Лекторій створений громадською організацією «Інсайнс» за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), благодійної організації «Міжнародний благодійний фонд “Нова Юкрейн”», Міжнародного фонду «Відродження» та інших. Учасники беруть участь у лекціях та інтерактивних заняттях, знайомляться з українськими науковцями та лікарями, виконують експерименти, проводять спостереження й наукові демонстрації. Діти створюють моделі, проводять мінідосліди з фізики, хімії та біології, розв’язують практичні завдання в команді й досліджують навколишній світ за STEAM-принципами. Тематика занять охоплює природу, космос, тіло людини, технології, екологію та гендерні питання у науці. Програма має на меті підтримати розвиток критичного мислення, наукової допитливості, креативності та практичних навичок дослідження. Доступні записи вебінарів; також проводяться офлайн-заходи.

Вікова категорія:

8–12 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Міжнародна освітня ініціатива «Світ дослідників» від Henkel

Реалізується ТОВ «Хенкель Україна».

Ініціатива знайомить дітей із наукою через експерименти, ігри та інтерактивні заняття. В Україні програма включає онлайн-платформу з освітніми матеріалами та відеоуроками, а також офлайн-події з відомими вчителями. Програма має на меті розвивати критичне мислення, допитливість та навички співпраці, а також інтегрує учасників у міжнародну спільноту юних дослідників.

Вікова категорія:

8–11 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Молодіжна громадська організація «Львівська відкрита лабораторія» (Lviv Open Lab)

Інноваційний освітній простір, що об'єднує лабораторії, майстерні та креативні зони для проведення лекцій, воркшопів, дослідницьких проєктів і тренінгів. Тут діти та підлітки працюють із сучасним обладнанням, втілюють власні ідеї у сфері науки й технологій, розвивають креативність і критичне мислення. У Lviv Open Lab проводяться заняття з 3D-моделювання, хімії, фізики, біології, робототехніки, програмування та DIY-технологій. Також реалізуються дослідницькі та інженерні проєкти, серед яких – «Міжшкільна STEAM-лабораторія» та STEAM-інтенсиви для школярів 7–10 класів. Учасники виконують практичні лабораторні роботи та працюють у командах. Крім освітньої діяльності, Lviv Open Lab організовує масштабні науково-освітні події, зокрема фестиваль «Science & Tech Fest OL».

Вікова категорія:

12–18 років

Вартість участі:

безоплатно

Посилання на соціальні мережі:

Мережа українських освітніх хабів (Цифрових Освітніх Центрів – DLC)

Мережа реалізує концепцію навчання впродовж життя (lifelong learning) з метою розвитку людського капіталу України. Хаби пропонують освітні програми для дітей, підлітків і дорослих, спрямовані на розвиток кар'єрних компетенцій. Для підлітків передбачена програма, що включає визначення професії мрії, ознайомлення з професіями майбутнього, розвиток цифрових, креативних та підприємницьких навичок, а також участь у проєктних активностях, що дозволяють застосовувати знання на практиці.

Вікова категорія:

12+ років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Мережа молодіжних просторів Ko_Laba

Ko_Laba – це мережа молодіжних ESTEAM-просторів, створених за ініціативи освітньої фундації – громадською організацією «ГО Глобал», де учасники експериментують із технологіями, створюють прототипи та втілюють власні ідеї. Простори обладнані 3D-принтерами, лазерними різакми, VR-окулярами та іншим обладнанням, що дозволяє поєднувати навчання з практикою. З 2024 року відкрито 12 локацій у різних областях України, які відвідали понад 26 тисяч молодих людей. У Ko_Laba проводять воркшопи для розвитку технічних компетентностей і soft skills: критичного мислення, лідерства та публічних виступів. Для участі потрібно відвідати локальні простори Ko_Laba у вашій громаді.

Вікова категорія:

12–24 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Інжинірингова школа «Noosphere»

Мережа науково-технічних лабораторій на базі закладів вищої освіти України, відкритих та обладнаних громадською організацією «Асоціація Noosphere». У науково-технічних лабораторіях студенти та молоді спеціалісти працюють із сучасним обладнанням, отримують менторську підтримку та бізнес-настанови. Учасники виготовляють прототипи, розробляють стартапи, застосовують технологічні рішення та беруть участь у міждисциплінарних проєктах у сферах робототехніки, інтернету речей (IoT), обробки великих даних, альтернативної енергетики, deep-tech, космічних та оборонних технологій. Лабораторії також співпрацюють з освітніми та технічними ініціативами, зокрема RoboTerra, VEX Robotics, NASA Space Apps Challenge, де учасники беруть участь у хакатонах, змаганнях та виставках, застосовуючи набуті навички на практиці.

Вікова категорія:

18+ років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК: ПЛАТНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ

Українська мережа позашкільних навчальних STEM-закладів «Inventor»

Інноваційна мережа позашкільних навчальних закладів, де діти опановують технічні та інженерні науки за допомогою конструкторів LEGO Education, Minecraft: Education Edition та інших сучасних інструментів. Програми охоплюють робототехніку, програмування, архітектуру, інженерію та VR/AR. Учні беруть участь у міжнародних змаганнях, зокрема FIRST LEGO League, World Robot Olympiad та Minecraft: Education Edition.

Вікова категорія:

2–16 років

Вартість участі:

оплатно (детальну інформацію про актуальну вартість уточнюйте на офіційних ресурсах організатора)

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Інноваційний ліцей «I-School»

Команда I-School впроваджує інноваційні STREAM-моделі для дошкільної та шкільної освіти, об'єднуючи науку, технології, мистецтво та математику у навчальному процесі. У дитячих садках створюються STEM-зони, де діти досліджують світ через сенсорні ігри, експерименти, творчість і технології, що сприяє розвитку критичного мислення та допитливості. Команда адаптує методики відповідно до віку дітей і співпрацює з педагогами для впровадження новаторських підходів. Також проводиться навчання вихователів для системної інтеграції STREAM-освіти у дошкільних закладах.

Вікова категорія:

5–17 років

Вартість участі:

оплатно (детальну інформацію про актуальну вартість уточнюйте на офіційних ресурсах організатора)

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Академія «Youth Flow Academy»

Міжнародна академія для дітей та підлітків, спрямована на розвиток підприємницьких, креативних та навичок критичного мислення. Учасники навчаються фінансової грамотності, основам підприємництва, розробці бізнес-планів та презентацій, а також навичкам публічних виступів і командної роботи. Програми сприяють розвитку здатності до творчого мислення, навичок аналізу та розв'язування проблем у різних ситуаціях. Учасники розвивають емоційний інтелект та впевненість у собі, що сприяє особистісному розвитку.

Вікова категорія:

6–20 років

Вартість участі:

оплатно (детальну інформацію про актуальну вартість уточнюйте на офіційних ресурсах організатора)

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Простір інноваційної освіти UA-Teens

Простір спрямований на розвиток креативності, професійних навичок та самовираження, створюючи середовище для натхнення, свободи дій і формування конкурентних переваг. Учасники можуть одночасно навчатися за трьома з семи доступних напрямів: 3D-моделювання, GameDev, програмування, графічний дизайн, створення музики, виробництво фільмів та анімація. Вони можуть змінювати вибір напрямів на будь-якому етапі навчання. Система формує індивідуальний навчальний план. Учні отримують супровід наставників. У проєктних лабораторіях учасники працюють над практичними завданнями, формуючи власне портфоліо проєктів.

Вікова категорія:

10–18 років

Вартість участі:

оплатно (детальну інформацію про актуальну вартість уточнюйте на офіційних ресурсах організатора)

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

ДЕРЖАВНІ ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ

Платформа розвитку дошкільнят «НУМО»

Створена Міністерством освіти і науки України у співпраці з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ).

Цифрова платформа для розвитку дітей дошкільного віку, яка включає онлайн-садок, ігри, відеоуроки та поради для батьків і вихователів. Платформа спрямована на підтримку ментального здоров'я дітей та забезпечення доступу до якісної дошкільної освіти, особливо в умовах війни. Через інтерактивні заняття та ігри діти розвивають мовлення, мислення, творчі та соціальні навички. Реєстрація не потрібна – усі ресурси доступні безоплатно.

Вікова категорія:

2–6 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Національна освітня платформа «Дія. Освіта»

Створена Міністерством цифрової трансформації України.

Ресурс, що надає доступ до онлайн-курсів та інтерактивних матеріалів для школярів і вчителів. Для школярів доступні курси з розвитку креативності, використання штучного інтелекту та створення і розвитку ІТ-продуктів, що поєднують навчання з практичними навичками та сучасними технологіями. Учні можуть навчатися у зручний час, виконувати практичні завдання, брати участь у вебінарах і інтерактивних проєктах. Для вчителів доступні онлайн-курси, вебінари та методичні матеріали, які допомагають підвищувати професійні компетенції та впроваджувати сучасні методики у навчальний процес. Реєстрація здійснюється через сайт платформи.

Вікова категорія:

7+ років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

ПОДІЇ, КОНКУРСИ ТА ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ НАУКИ, ТЕХНОЛОГІЙ І ТВОРЧОСТІ

Фестиваль науки та робототехніки «RoboTerra»

Фестиваль проводиться щорічно з 2021 року за ініціативи КЗ «Черкаський академічний ліцей "Перспектива" Черкаської обласної ради» та спрямований на залучення дітей до науки та робототехніки, розвиток креативності, винахідливості та інтелектуальних здібностей. У межах фестивалю проводяться конкурси за такими напрямками: технічні та наукові стартапи, соціальні відеоролики, проекти з відбудови міст, роботизоване доставлення гуманітарної допомоги, виконання місій на ігровому полі, робот-футбол, автономне та дистанційне сумо. Участь беруть діти з Черкащини та інших областей, реєстрація обов'язкова. Учасники отримують подарунки та нагороди.

Вікова категорія:

6–17 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Конкурс «Noosphere Space Art Challenge!»

Щорічний конкурс дитячих малюнків на тему космосу проводиться з 2018 року громадською організацією «Асоціація Ноосфера» та спрямований на розвиток уяви, інтересу до науки та художніх здібностей. Учасники подають свої роботи через форму на офіційному сайті – це можуть бути фантастичні сюжети або ілюстрації, натхненні реальними науковими дослідженнями. Роботи фіналістів публікують у віртуальній галереї, на виставках і в соціальних мережах. Учасники отримують дипломи, педагоги – подяки, переможці – подарунки.

Вікова категорія:

7–17 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Проект «Інженерний тиждень»

Інженерний тиждень організовується щорічно з 2020 року за ініціативи громадської організації «Про.Про.Лаб» за підтримки благодійної організації «Міжнародний благодійний фонд Нова Юкрейн». Під час Інженерного тижня учні виконують практичні STEM-завдання, проводять досліди, створюють інженерні рішення та працюють у командах над проектами, що сприяє розвитку технічного мислення, аналітичних навичок і творчості. Щороку організатори визначають нову тему, в межах якої розробляють завдання та сценарії занять. Зареєстровані заклади освіти безоплатно отримують добірку методичних матеріалів – інструкції, презентації, відео, завдання та поради для вчителів. У 2025 році програма розширюється новим форматом – шкільними інженерними фестивалями #eFEST, що передбачають командні змагання, майстер-класи та демонстрації інженерних рішень.

Вікова категорія:

6–18 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

Посилання на соціальні мережі:

Всеукраїнський науково-технологічний фестиваль «Science & Tech Fest OL»

Масштабний всеукраїнський науково-технологічний фестиваль, що проводиться щорічно з 2020 року, мета якого – зацікавити молодь наукою та продемонструвати її прикладні та інноваційні аспекти. Фестиваль організовує молодіжна громадська організація «Львівська відкрита лабораторія» за підтримки Львівської міської ради. У межах події учасники відвідують наукові лабораторії просто неба, беруть участь у STEM-хакатонах, експериментальних шоу та практичних активностях, створюють технологічні рішення, спілкуються з провідними науковцями, стартаперами й освітянами. Акцент фестивалю зроблено на прикладній науці та технологіях майбутнього, включно з інженерією, біотехнологіями, робототехнікою, 3D-друком та альтернативною енергетикою. Участь можлива після онлайн-реєстрації на сайті організаторів.

Вікова категорія:

14+ років

Вартість участі:

безоплатно

Посилання на соціальні мережі:

Грантова програма «DA VINCI UKRAINE»

Програма KSE Foundation спрямована на підтримку підготовки українських школярів до участі в міжнародних STEM-олімпіадах. Учасники отримують доступ до інтенсивів, спеціалізованих курсів та додаткової освіти з математики, фізики, хімії, інформатики та інших природничо-математичних дисциплін. Програма також фінансує освітні та тренувальні ініціативи для дітей і підлітків. Подавати заявки можуть українські некомерційні організації, заклади освіти та громадські ініціативи, що працюють у сфері STEM-освіти, заповнивши заявку на сайті KSE Foundation.

Вікова категорія:

6–18 років

Вартість участі:

безоплатно

Деталі за посиланням:

ПІСЛЯМОВА

Кожна програма, ініціатива чи проєкт, представлений у цій збірці, – це крок до суспільства, де знання, ідеї та творчість мають справжню цінність. Розвиваючи креативність у дітей сьогодні, ми формуємо покоління, здатне не лише створювати, а й усвідомлено захищати результати своєї праці, поважати інтелектуальні права інших і робити внесок у розвиток науки, культури та технологій в Україні.

Нехай ці можливості стануть для когось першим знайомством із наукою, для когось – початком професійного шляху, а для когось – джерелом натхнення й віри у власні сили.

Ми щиро сподіваємося, що ця збірка буде для вас корисною, живою і натхненною, допоможе побачити, як багато можливостей дає освіта, коли до неї додаються цікавість, креативність і любов до знань.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИДАННЯ

Про що: про екосистему творчих можливостей для розвитку дітей і молоді в Україні, завдяки яким вони можуть цікаво й самостійно відкривати для себе світ інтелектуальної власності.

Для кого: для дітей та їх батьків, вчителів, методистів, керівників та інших фахівців закладів загальної середньої освіти та позашкільної освіти, які прагнуть розвивати в дітях навички відповідального використання та створення об'єктів інтелектуальної власності, формувати правову обізнаність відповідно до вимог сучасного цифрового світу.

Мета видання: надати актуальну інформацію про можливості здобуття знань для дітей, завдяки яким вони зможуть самостійно ознайомитись з сферою інтелектуальної власності. Видання допомагає орієнтуватися в актуальних ресурсах, зокрема таких як літературні та аудіовізуальні твори, які спрямовані на ознайомлення з тематикою інтелектуальної власності та можуть стати практичним інструментом для самостійного засвоєння ключових понять.

Застереження: матеріал має виключно інформаційний характер. Усі дані отримані з відкритих офіційних джерел та наведені станом на 1 серпня 2025 року. УКРНОІВІ не несе відповідальності за зміст та якість матеріалів, що описані у виданні. Представлений перелік установ, організацій, подій не є вичерпним і не розглядається як офіційна рекомендація від Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій».

Навчання впродовж життя: можливості безперервної освіти у сфері інтелектуальної власності: інформаційно-довідкове видання. / упоряд. О. Кулініч, Ю. Кравченко, художнє оформлення Г. Третьякова. Частина 7: Екосистема творчих можливостей для розвитку дітей і молоді в Україні. Київ: Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». 2025. – 28 с.

© УКРНОІВІ, 2025

© Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія © не поширюється на контент у цьому виданні, що не належить УКРНОІВІ.
Візуальні елементи: Canva Pro.

Згадування окремих аудіовізуальних творів, видань, їх авторів, видавців та виробників у цьому виданні не є вираженням підтримки чи рекомендацією з боку УКРНОІВІ. УКРНОІВІ не надає перевагу жодному з них перед іншими подібними, які не названі у виданні.